

Moderaternas handlingsplan för att möta hybridhot

Sammanfattning

Moderaterna presenterar i denna rapport ett antal skarpa förslag som syftar till att stärka Sveriges förmåga att möta den flerdimensionella hotbild som vårt land står inför idag. Det väpnade angreppet är fortsatt utgångspunkten för att bygga svensk försvarsförmåga. Men vi behöver även en rad nya verktyg för att möta bredden av andra hot såsom cyberattacker, sabotage, valpåverkan, desinformationskampanjer och fientliga uppköp – så kallade hybridhot.

Den gemensamma nämnaren för dessa hot är de ofta verkar i gråzonen mellan den totala freden och det totala kriget. Sveriges säkerhet måste utgå ifrån ett motståndskraftigt samhälle där alla delar samverkar och vi är bättre rustade för att möta såväl kris som krig.

1. Se över den lagstiftning som ligger till grund för den svenska krisberedskapen och det svenska totalförsvaret i syfte att stärka möjligheterna att agera snabbt och effektivt i händelse av kris och krig.
2. Genomför en helhetsöversyn av signalspaningslagen. Den bör bl.a. inkludera frågor om i vilken omfattning signalspaning ska kunna ske och vilka aktörer som bör ha rätt att kunna inrikta signalspaningen.
3. Se över möjligheten att kunna signalspana även om både avsändare och mottagare befinner sig i Sverige.
4. Inför lagstiftning som möjliggör en granskning av överlåtelse av säkerhetskänslig egendom.
5. Begränsa möjligheten att sprida bilder på skyddsobjekt och annan känslig verksamhet.
6. Gör det möjligt att klassificera fler aktiviteter som hybridhot vilka även är straffbara.
7. Skärp strafflagstiftningen vad gäller de aktiviteter som betecknas som hybridhot.
8. Inrätta ett riktigt nationellt säkerhetsråd direkt under statsministern på statsrådsberedningen som kan utgöra den centrala krisledningsorganisationen.
9. Inrätta en nationell säkerhetsrådgivare som leder det dagliga operativa arbetet i det nationella säkerhetsrådet.
10. Det nationella säkerhetsrådet ska ha en tillräcklig permanent stab knuten till sig för att rådet ska kunna bereda och besluta i relevanta ärenden samt ha ett huvudansvar för den nationella säkerhetsstrategin.
11. Återinför en cyberkoordinator på Regeringskansliet för att kunna samla ansvaret i en fråga som idag är uppdelad på fyra departement och åtta myndigheter.
12. Se över struktur och organisation på Regeringskansliet för att skapa bättre samverkan mellan de olika departementen samt deras respektive myndigheter.
13. Genomför försvarsberedningens förslag om att inrätta ett totalförsvarsdepartement med ansvar för både det militära och det civila försvaret.

14. Ta ett helhetsgrepp om organisationen hos de svenska underrättelsemyndigheterna och deras samarbete med andra myndigheter.
15. Ge det nationella säkerhetsrådet en samordnande funktion för att vid behov kunna aktivera breda aktioner mot säkerhetshot i Sverige.
16. Ge den nya myndigheten för psykologiskt försvar och det nya cybersäkerhetscentrumet tydliga uppdrag att samverka för att identifiera valpåverkan och förekommande fall möta densamma.
17. Ändra lagstiftningen så att Försvarsmakten ges möjlighet att stödja Polisen vid extraordinära händelser och tillse att Försvarsmakten kompenseras resursmässigt för att de får nya uppgifter.
18. Återupprätta den särskilda beredskaps-polisen för att stärka Sverige möjligheter att möta hybridhot även i fredstid.
19. Ge cybersäkerhetscentrumt en egen budget, ett tydligt huvudmannaskap samt ett starkt mandat att samverka med näringslivet och att utgöra knutpunkten i det nationella och internationella cybersäkerhetsarbetet.
20. Genomför fler myndighetsgemensamma övningar som utgår från hybridscenarion med en bredd av möjliga hot för att förbättra beredskap och samverkan mellan olika svenska myndighetsaktörer.
21. Inrätta en nationell funktion för att kunna granska och ytterst stoppa utländska direktinvesteringar som är olämpliga ur säkerhetssynpunkt.
22. Sverige ska vara drivande för ett utökat samarbete inom EU för att kunna hantera utländska direktinvesteringar.
23. Prioritera arbetet med att införa säkerhetsskyddslagstiftningen – tillse att relevanta myndigheter har tillräckligt med resurser för att skyndsamt höja säkerheten.
24. Ge underrättelsemyndigheterna ett regeringsuppdrag att utveckla en strategi kring hur universitet och högskolor kunna ska stärka sin säkerhet och arbeta med screening samt vid behov samarbeta med exempelvis Säpo, Must och FRA

Bakgrund

Ett hybridhot avser i allmänhet en blandning av militära och icke-militära medel, ofta i en gråzon mellan fred och krig. Det kan inkludera påverkanskampanjer eller politiska, ekonomiska och diplomatiska påtryckningsmedel. Tillsammans kan dessa åtgärder användas i syfte att utnyttja motståndarens svagheter för att uppnå specifika mål.

Försvarsberedningen skriver att en angripare kan medvetet skapa denna problematik genom att agera så nära gränsen för upptäckt som möjligt för att därmed överraska och vilseleda försvararen och undvika beredskapshöjning och andra motåtgärder. Initialt är det inte alltid uppenbart att händelser utgör medvetna handlingar vilket försvarar och försenar nödvändigt beslutsfattande eller andra motåtgärder.

Hybridhoten är breda till sin karaktär. Det betyder att Sverige måste kunna mobilisera samhällets samtliga säkerhetsskapande resurser för att kunna möta dem. Centrala aktörer är Försvarsmakten och FRA samt Polisen och Säpo. Det är dock viktigt att kunna involvera andra relevanta myndigheter som till exempel Skatteverket, Lantmäteriet, Finansinspektionen och Migrationsverket för att kunna kartlägga och möta hoten fullt ut.

Det är väldokumenterat att främst Ryssland, men även till del Kina, bedriver systematiska aktiviteter som vi förknippar med hybridhot. EU:s utrikestjänst har till exempel pekat ut Ryssland som en förövare när det kommer till desinformationsoperationer riktade mot flera länder inom unionen.

Problemen har vuxit under och i kölvattnet av coronapandemin. Till exempel har cyberattackerna mot olika delar av hälsos sektorn ökat inom EU. Cyberspionage mot aktörer som bedriver forskning kring vaccin är ett växande problem och det sprids även en mängd felaktig och vilseledande hälsoinformation om coronaviruset, enligt EU-kommissionen.

Ett belysande exempel på de pågående hybridhoten är det som skedde i Åbo skärgård 2018. Ryska, till synes privata, intressen hade under en längre tid köpt upp flera fastigheter i den finska skärgården längs strategiskt viktiga farleder. Dessa fastigheter utrustades med helikopterplattor, kajer med möjlighet att kunna ta emot större fartyg samt radarutrustning. Trots att det företag som köpt fastigheterna uppgavs arbeta med turism stod fastigheterna tomma. Dessutom sattes övervakningskameror upp och folk förbjöds att närma sig dem. Det fanns även uppgifter om att det ryska företaget ägnade sig åt skattebedrägerier och penningtvätt. Med andra ord fanns goda anledningar att anta att det bedrevs verksamhet som syftade till att undergräva finsk säkerhet.

2018 ingrep de finska myndigheterna på bred front. Hundratals personer, flera tungt beväpnade, från en lång rad finska myndigheter som Polisen, Försvarmakten, Gränsbevakningen och Skattemyndigheten slog till samtidigt mot de ryskägda fastigheterna för att säkra bevis för olaglig och säkerhetshotande verksamhet. Detta sände en tydlig signal till både vänner och motståndare att Finland inte tolererade det som skedde och att man var beredd att slå till med kraftfulla åtgärder.

Sverige måste bli bättre på att identifiera verksamhet som syftar till att undergräva vår säkerhet och förvissa oss om att det finns verktyg för att möta dem. Dessa verktyg förutsätter att det finns en god kunskap om hoten och en relevant lagstiftning som möjliggör för polis, försvarsmakt och andra myndigheter att vidta åtgärder.

Moderaterna lägger i nedanstående avsnitt fram ett antal olika förslag som både på bredden och på djupet ska stärka Sveriges förmåga att kunna stå emot hybridhot.

Moderaternas förslag

1. Lagstiftning som är anpassad för vår tid

Inför en sammanhållen krislagstiftning

De senaste årens erfarenheter har visat att de lagar som styr regeringens möjligheter att agera vid kris inte är fullt ut ändamålsenliga. Regeringen får endast besluta om skärpt eller högsta beredskap i händelse av krig eller krigsfara, men inte vid en allvarlig kris. Detsamma gäller en rad av fullmaktslagarna, till exempel förfogandelagen. Även smittskyddslagen ger regeringen begränsade möjligheter att agera, till exempel vad gäller beslut om att införa karantän i ett visst område. Lagstiftningens begränsningar blev särskilt uppenbara i samband med coronapandemin, då tillfällig smittskyddslagstiftning

snabbt lotsades genom riksdagen för att ge regeringen utvidgade möjligheter att agera i syfte att stoppa smittan.

Svensk lagstiftning måste förändras så att den är ändamålsenlig även vid större kriser. Sådan lagstiftning finns i många andra EU-länder. Men att förändra lagstiftningen är en komplicerad process och bör utarbetas efter en bred och samlad översyn.

Ny lagstiftning kan komma på plats antingen genom att förändringar i befintlig lagstiftning rörande höjd beredskap eller genom att helt ny lagstiftning antas. Avvägningen mellan lämpligheten i dessa båda alternativ måste genomlysas noggrant. Målet ska vara att det inte finns något tidsmässigt eller resursmässigt glapp avseende mandat och befogenheter mellan grundläggande krisberedskapsförmåga relativt det som finns vid höjd beredskap.

- Moderaterna vill se en översyn av den lagstiftning som ligger till grund för den svenska krisberedskapen och det svenska totalförsvaret i syfte att stärka möjligheterna att agera snabbt och effektivt i händelse av kris och krig.

Möjliggör mer omfattande signalspaning

Signalspaning är ett av de viktigaste verktygen för att kunna upptäcka yttre hot mot Sverige. I takt med att den säkerhetspolitiska utvecklingen i vårt närområde har försämrats de senaste åren har efterfrågan på signalspaning från FRA ökat markant. Moderaterna har därför drivit frågan om ökade anslag till FRA för att myndigheten ska kunna hantera det ökade trycket.

Ökade resurser är dock inte tillräckligt för en ändamålsenlig signalspaning. De lagar och regler som styr signalspaningen måste vara relevanta, funktionella och beakta det nya säkerhetspolitiska läget. Lag (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet (signalspaningslagen) är nu mer än tio år gammal. Även om lagstiftningen sedan dess har genomgått vissa förändringar finns nu skäl att göra en bred översyn. Den ökade digitaliseringen har medfört större risker och sårbarheter inom cyberarenan, och det förekommer omfattande informationsoperationer av främmande makt mot en rad olika länder i syfte att påverka utgången av fria och allmänna val.

Moderaterna vill därför se en helhetsöversyn av signalspaningslagen i syfte att identifiera framtida behov. En sådan översyn bör bland annat inkludera frågorna om i vilken omfattning signalspaning ska kunna bedrivas och vilka aktörer som bör ha rätt att inrikta signalspaningen. Det kommer vara av särskild vikt att beakta integritetsaspekterna i den framtida utvecklingen av lagen.

Vad gäller frågan om vilka aktörer som bör ha rätt att inrikta signalspaning bör till exempel övervägas om den nya myndigheten för psykologiskt försvar och/eller Inspektionen för strategiska produkter (ISP) i sin nya roll som kontaktpunkt i EU-samarbetet kring utländska direktinvesteringar ska få denna möjlighet. Även övriga relevanta aktörers behov av signalspaning bör kartläggas och analyseras.

Vad gäller frågan om signalspaningens omfattning finns det skäl att se över 2 a § i signalspaningslagen som slår fast att signalspaning är helt förbjuden mellan avsändare och mottagare som båda befinner sig i Sverige.

Denna regel innebär exempelvis att pågående signalspaning mot aktörer som kan misstänkas förbereda ett terrorangrepp i Sverige eller som ägnar sig åt främmande underrättelseverksamhet (spioneri) mot svenska intressen måste avbrytas om de aktuella aktörerna reser in i Sverige. Även om det i vissa sådana situationer är möjligt att använda hemliga tvångsmedel finns en stor risk för att viktig information som skulle kunna förhindra allvarlig och systemhotande brottslighet går förlorad.

Signalspaningen omgärdas idag av ett gediget granskningssystem. För varje uppdrag FRA får måste myndigheten begära tillstånd från Förvarsunderrättelsesdomstolen för att få inhämta information. Verksamheten på FRA granskas löpande av Statens inspektion för förvarsunderrättelseverksamheten (Siun). Kontroller görs regelbundet av olika aspekter av verksamheten och att den följer regelverket.

- Moderaterna vill se en helhetsöversyn av signalspaningslagen. En sådan översyn bör bland annat inkludera frågorna om i vilken omfattning signalspaning ska kunna bedrivas och vilka aktörer som bör ha rätt att kunna inrikta signalspaningen.
- Moderaterna vill se över möjligheten att kunna signalspana även om både avsändare och mottagare befinner sig i Sverige för att kunna identifiera allvarlig och systemhotande brottslighet. **(NYTT)**

Skydda hamnar, flygplatser och annan viktig egendom

Lagstiftning som möjliggör en granskning av överlåtelser av säkerhetskänslig egendom bör införas. I SOU 2019:34 föreslås att ett statligt kontrollsystem ska införas med möjlighet för staten att granska och ytterst villkora eller förbjuda överlåtelser och upplåtelser av utpekad egendom som är av väsentligt intresse för totalförsvaret. Det gäller i första hand hamnar och flygplatser, men också fastigheter i områden med geografiska förhållanden av väsentlig betydelse för det militära försvaret. Det kan till exempel handla om möjligheten att granska markköp i närheten av säkerhetskänslig verksamhet. Moderaterna vill se att utredningens förslag nu leder till skarp lagstiftning. Dessutom bör en ny utredning tillsättas som ser över möjligheten att införa en liknande granskningsmöjlighet kopplad till områden omkring viktiga anläggningar för civilt försvar. Det kan exempelvis röra sig om mark- och vattenanläggningar och viktig laborieverksamhet. För närvarande pågår ett arbete som leds av MSB för att identifiera riksintressen när det gäller civilt försvar.

- Moderaterna vill införa lagstiftning som möjliggör en granskning av överlåtelser av säkerhetskänslig egendom. **(NYTT)**

Begränsa möjligheten att sprida bilder på skyddsobjekt

Lagstiftningen bör ses över för att begränsa möjligheten att sprida bilder på skyddsobjekt eller annan känslig verksamhet. Enligt skyddslagen (2010:305) är det straffbart att exempelvis fotografera skyddsobjekt. Det saknas dock regler som innebär att det är straffbart att sprida sådana fotografier, exempelvis genom att publicera dessa på internet. Även om ett sådant agerande i vissa fall kan träffas av andra straffstadganden finns skäl att överväga om ett förbud också bör införas direkt i skyddslagen för den som sprider avbildningar av skyddsobjekt. Det finns också skäl att ta ett bredare grepp kring frågor

som rör offentliggörande och spridning av information som kan användas av för att utöva otillbörlig påverkan på svensk säkerhet.

- Moderaterna vill att lagstiftningen ses över för att begränsa möjligheten att sprida bilder på skyddsobjekt och annan känslig verksamhet.

Fler aktiviteter ska kunna klassas som hybridhot

Strafflagstiftningen vad gäller de aktiviteter som betecknas som hybridhot bör skärpas avsevärt. Dagens lagstiftning innebär att det är svårt att lagföra personer trots att de agerat med konspirativa metoder mot svenska säkerhetsintressen. Exempelvis har den svenska strafflagstiftningen som handlar om att beivra olika former av påverkanskampanjer som syftar till att gå främmande makt tillhanda inte ändrats på snart 40 år. Lagstiftningen används sällan och är dåligt anpassad till de former av desinformations- och påverkanskampanjer som vi ser idag.

Det finns anledning att ta intryck av andra länders lagstiftning i fråga om att ringa in vilka slags gärningar som ska vara straffbara som hot mot rikets säkerhet. Det finns flera exempel från andra länder där det kriminaliserade området är bredare än motsvarande område i Sverige. Det påverkar bland annat de brottsbekämpande myndigheternas möjligheter att ingripa mot ett pågående angrepp. Enligt norsk rätt kan exempelvis insamling av information från öppna källor, men där uppgifter sammanställs och bearbetas till personkänslig information, omfattas av deras straffstadgande mot olovlig underrättelseverksamhet. I några andra länder – exempelvis Danmark, Finland och Tyskland – finns straffbestämmelser som omfattar olika former av medverkan i en främmande underrättelsetjänsts verksamhet. I vissa fall kan enbart att erbjuda sig att arbeta för en sådan tjänst leda till straff.

- Moderaterna vill att fler aktiviteter ska kunna klassas som hybridhot och vara straffbara. **(NYTT)**

Skärpt strafflagstiftning

Vidare är straffsatserna för brott mot rikets säkerhet låga. Exempelvis är straffskalan för olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige – ett brott som täcker olika former av underrättelseverksamhet som sker med hemliga eller konspirativa metoder – fängelse i mellan 14 dagar och två år. För brottet obehörig befattning med hemlig uppgift döms inte sällan endast till böter. Det behövs en total översyn av straffsatserna för brott mot rikets säkerhet så att straffen på ett tydligare sätt speglar det säkerhetsshot som brottsligheten innebär.

- Moderaterna vill att strafflagstiftningen vad gäller de aktiviteter som betecknas som hybridhot skärps avsevärt. **(NYTT)**

2. Fungerande strukturer hos regering och myndigheter

Ett nationellt säkerhetsråd som har ansvar för säkerhetsstrategin

Vid i princip alla större kriser de senaste åren har den centrala krisledningsförmågan varit ett problem. Utifrån den rådande ansvarsprincipen ska den myndighet som har ansvar för

en verksamhet till vardags även ansvara för verksamheten i händelse av kris. Vid större kriser som omfattar flera sektorer och/eller geografiska områden har denna princip visat sig vara otillräcklig.

Detta har resulterat i en oklar ansvarsfördelning och oförmåga att fatta nödvändiga beslut tidigt i en kris för att begränsa skadeverkningarna. Det gäller till exempel säkerhetskaveriet kring Transportstyrelsen 2017, skogsbränderna 2014 och 2018 och även under den nuvarande coronapandemin.

Det kriskansli som idag finns i Regeringskansliet har inte ett tillräckligt mandat eller en tillräcklig organisation för att kunna ta ett större ansvar för den centrala krisledningen. Nuvarande regering valde dessutom att flytta kansliet från Statsrådsberedningen under statsministern till Justitiedepartementet. Hösten 2014 inrättades också ett nytt särskilt säkerhetspolitiskt råd, med flera för den inre och yttre säkerheten relevanta statsråd. Detta råd verkar dock mest ha fungerat som ett diskussionsforum.

2017 fick Sverige en nationell säkerhetsstrategi. Säkerhetsstrategin har potential att utgöra ett centralt och gemensamt policydokument för att identifiera de största hoten och riskerna mot Sveriges nationella säkerhet och hur vi ska arbeta för att möta dem. Dock har säkerhetsstrategin hittills inte fullt ut fyllt den funktionen.

Det är uppenbart att det behövs ett omtag på frågan om central krisledning. Moderaterna vill se starkare krisledning i form av ett nationellt säkerhetsråd som också är knutet direkt till statsministern på Statsrådsberedningen och som därför har en ställning överordnad fackdepartementen. Kopplingen till Statsrådsberedningen medger också möjligheten att kunna flytta anslag mellan olika utgiftsområden.

För att ytterligare förstärka krisledningen och säkerhetsarbetet bör det inrättas en nationell säkerhetsrådgivare. Den nationella säkerhetsrådgivaren ska vara en kvalificerad och erfaren person som leder det dagliga operativa arbetet i säkerhetsrådet enligt brittisk modell.

Säkerhetsrådet skulle lämpligtvis kunna organiseras i olika viktiga underavdelningar som till exempel underrättelse, cyber, Ryssland och Kina. Det nationella säkerhetsrådet i Storbritannien, vilket möts en gång i veckan, har ett permanent kansli där även relevanta myndighetschefer vid behov ingår samt ansvarar för den nationella säkerhetsstrategin, bör kunna tjäna som inspiration.

För att stärka kopplingen mellan Regeringskansliet och det nyligen inrättade cybersäkerhetscentrumet bör det återinföras en cyberkoordinator. Koordinatorn ska ha ett tydligt mandat att utgöra kontaktyta mellan Regeringskansliet och det nya cybersäkerhetscentrumet samt ingå i det nationella säkerhetsrådet. Koordinatorn med tillhörande kansli bör kunna utgöra en egen underavdelning på det nationella säkerhetsrådet.

Ansvar för cyberfrågorna är idag fragmenterat och uppdelat på minst fyra departement och åtta myndigheter. Behovet av att inrätta en cyberkoordinator är tydligt.

- Moderaterna vill se ett riktigt nationellt säkerhetsråd direkt under statsministern på Statsrådsberedningen som kan utgöra den centrala krisledningsorganisationen. Det nya nationella säkerhetsrådet ska vara knutpunkt i frågor som rör rikets säkerhet i bred bemärkelse.

- Moderaterna vill inrätta en nationell säkerhetsrådgivare som ska leda det dagliga operativa arbetet i det nationella säkerhetsrådet. **(NYTT)**
- Moderaterna vill att det nationella säkerhetsrådet ha en tillräcklig permanent stab knuten till sig för att rådet ska kunna bereda och besluta i relevanta ärenden samt ha ett huvudansvar för den nationella säkerhetsstrategin.
- Moderaterna vill att det återinföras en cyberkoordinator på Regeringskansliet för ett mer samlat ansvar och för att skapa en tydlig kontaktyta mot cybersäkerhetscentrumet.

Bättre samverkan på Regeringskansliet

De hybridhot som Sverige står inför idag är horisontella till sin karaktär; de griper över flera sektorer samt påverkar både yttre och inre säkerhet samtidigt. Regeringskansliets struktur, med relativt svaga departement som saknar en tillräcklig tradition av samverkan och informationsdelning, är inte anpassad till att kunna möta denna komplexa hotbild.

En gemensam och fullständig lägesbild är en förutsättning för Regeringskansliets förmåga att fatta relevanta beslut om hur säkerhetshot mot Sverige ska kunna mötas på både kort och lång sikt.

Utifrån den nya hotbilden och Moderaternas förslag att inrätta ett nationellt säkerhetsråd på Regeringskansliet behövs en översyn av Regeringskansliets struktur och arbetssätt, samt förslag på hur dessa bättre kan anpassas till den nya verkligheten. Det faktum att Regeringskansliets uppgifter preciseras i regeringsformen kommer dock vara gränssättande för i vilken utsträckning det går att göra genomgripande strukturförändringar.

- Moderaterna vill se över struktur och organisation på Regeringskansliet för att skapa bättre samverkan mellan de olika departementen samt även de myndigheter som departementen har ansvar för. **(NYTT)**

Skapa ett totalförsvarsdepartement

Idag är ansvaret för det militära och civila försvaret uppdelat på två departement: Försvarsdepartementet och Justitiedepartementet. Denna konstruktion som den nuvarande regeringen införde när den tillträdde 2014 har tyvärr inte fungerat som det har varit tänkt. Ett fungerande totalförsvaret måste utgöras av två delar som går i takt med varandra. De senaste åren har arbetet med det civila försvaret inte prioriterats tillräckligt, vilket i förlängningen inverkar negativt på totalförsvaret och dess möjligheter att möta hela skalan av hybridhot – från militära till civila.

Försvarsberedningen har föreslagit att den avdelning som nu finns på Justitiedepartementet och som har ansvar för civilt försvar bör föras över till Försvarsdepartementet och där bilda en egen avdelning som har samlat ansvar för totalförsvarsplanering.

Det finns ingen anledning att vänta med att genomföra denna reform. Utvecklingen har visat att totalförsvaret måste vara organiserat på ett samlat sätt under ett departement. Det skulle öka förutsättningarna för ett tydligt ansvarsutkrävande som minskar splittringar och eventuella nedprioriteringar. I sammanhanget är det dock viktigt att tydliggöra hur

ansvarsfördelningen mellan Förvarsdepartementets och Justitiedepartementets myndigheter ska se ut. De förmågor som myndigheter som Säpo och Polismyndigheten besitter måste taktas med Förvarsmaktens förmågor.

- Moderaterna vill att Förvarsberedningens förslag att inrätta ett totalförvarsdepartement med ansvar för både det militära och det civila försvaret genomförs omgående. Förvarsdepartementet bör få det ansvaret.

En bred myndighetssamverkan

De svenska underrättelsemyndigheterna – Säpo, Must och FRA – har ett särskilt ansvar för att identifiera hot mot Sveriges säkerhet. Det centralt att informationsutbytet dem emellan fungerar, så att alla relevanta pusselbitar kan analyseras.

Lika viktigt är att relevant information som fångas upp av andra myndigheter också kommer underrättelsemyndigheterna till del. Det kan handla om transaktioner som används för att finansiera verksamhet som undergräver Sveriges säkerhet eller om utländska medborgare som kommer till Sverige i syfte att till exempel spionera eller sabotera. För att identifiera sådana risker har myndigheter som Finansinspektionen, Lantmäteriet, Skatteverket och Migrationsverket viktiga roller att fylla.

Medvetenheten om säkerhetshot och förmågan att upptäcka dem måste höjas hos svenska myndigheter. Det behövs en samlad strategi för att genomföra detta. Andra myndigheter än de med direkt ansvar för underrättelse och polisiär verksamhet har också en viktig funktion att fylla när det gäller att agera mot hoten. Det samtidiga finska tillslaget av ett flertal myndigheter mot fientliga ryska intressen i Åbo skärgård skickade en tydlig signal att Finland hade identifierat ett hot och var berett att ta till kraftfulla åtgärder för att neutralisera detta.

- Moderaterna anser att det bör tas ett helhetsgrepp på organisationen hos de svenska underrättelsemyndigheterna samt deras samarbete med andra myndigheter för att förbättra möjligheten att fånga upp hot mot Sveriges säkerhet. **(NYTT)**
- Moderaterna anser att det behövs en samordnande funktion för att vid behov kunna aktivera breda och myndighetsgemensamma aktioner mot säkerhetshot i Sverige. Ett nationellt säkerhetsråd bör ha den samlande funktionen och möjligheten. **(NYTT)**

Särskilt uppdrag att motverka valpåverkan

Fientligt sinnade staters försök att påverka utgången av demokratiska val är en problematik som vi sett allt mer av. Det finns uppgifter om att det har skett påverkansförsök vid i princip alla val i större demokratier de senaste åren. Digitaliseringen har ökat sårbarheten och det finns ett antal olika sätt att påverka valprocessen. Det kan till exempel handla om att sprida felaktig information, desinformation, eller att sprida känslig information som tillskansats genom dataintrång. Allt i syfte att diskreditera en viss aktör och ytterst skada förtroendet för den demokratiska processen.

Åtgärder för att möta valpåverkan är en prioriterad uppgift där flera aktörer har en viktig roll att spela. De aktörer som har ansvar för cybersäkerheten som till exempel FRA, MSB

och det nya cybersäkerhetscentrumet ska garantera att de digitala system som används är säkra och att det går att identifiera attacker mot dessa.

Den nya myndigheten för psykologiskt försvar har en viktig uppgift i att identifiera desinformation och påverkanskampanjer som hotar den svenska demokratiska processen och kunna ha förmågan att enskilt och tillsammans med andra myndigheter, media och andra aktörer kunna bemöta detta.

Moderaterna var det parti som först lyfte förslaget att inrätta myndigheten för psykologiskt försvar. Det är bra att myndigheten nu är på väg att bli verklighet. Den kommer rätt använd att bli en central spelare för Sveriges förmåga att hantera desinformation generellt och valpåverkan i synnerhet.

Nu behövs det konkreta åtgärder för att stärka förmågan att identifiera påverkanskampanjer, genomföra större informationskampanjer till allmänheten samt utveckla samverkan och öva tillsammans med viktigare aktörer inom media. Det senare gäller inte minst de aktörer som är ansvariga för de större sociala medier-plattformarna. Vi ser även att det nationella säkerhetsråd som Moderaterna föreslår kommer att ha en viktig koordinerande roll i arbetet mot valpåverkan för att ge en tydlig signal från den högsta förvaltningsnivån.

- Moderaterna vill att den nya myndigheten för psykologiskt försvar och det nya cybersäkerhetscentrumet får tydliga uppdrag att samverka för att identifiera valpåverkan och förekommande fall möta densamma. **(NYTT)**

3. Verktyg för att möta hybridhoten

Försvarmakten ska kunna stödja Polisen vid extraordinära händelser

Polisiära insatser är det viktigaste verktyget som finns för att i fredstid kunna hantera olika sorters otillbörlig påverkan mot det svenska samhället som har ett kriminellt inslag. Det är centralt att alla tillgängliga resurser som skulle stärka Polisens verksamhet faktiskt kan användas och att det finns relevant lagstiftning för att upptäcka och stoppa aktiviteter som anses kunna skada Sveriges säkerhet.

Samarbetet mellan Polisen och Försvarmakten behöver stärkas. Rikspolischefen kom i januari 2020 in med en hemställan till regeringen där Polismyndigheten vill kunna ta hjälp av Försvarmakten vid extraordinära händelser. Tidigare har Polisen bara kunnat begära hjälp av Försvarmakten vid terrorattentat. Tanken är att Försvarmakten vid extraordinära händelser ska kunna assistera med resurser och verktyg som bevakning för att kunna avlasta Polisen och göra det möjligt för Polisen att fokusera på sin kärnverksamhet. Regeringen har hittills inte vidtagit några åtgärder för att tillgodose Rikspolischefens hemställan.

Moderaterna ser behovet av att kunna använda alla samhällets tillgängliga resurser för att kunna hantera extraordinära kriser. Vi kan inte låta gamla låsningar hindra oss från att på ett optimalt sätt hantera ett försämrat säkerhetsläge.

- Moderaterna vill ändra lagstiftningen så att Försvarmakten ges möjlighet att stödja Polisen vid extraordinära händelser och tillse att Försvarmakten kompenseras resursmässigt för denna nya uppgift.

Återupprätta den särskilda beredskapspolisen

Under 1990-talet inrättades den särskilda beredskapspolisen för att kunna fylla en lucka i den svenska beredskapen: de skulle ha förmåga att agera mot sabotageförband på svensk mark i ett läge där Sverige ännu inte gått in i höjd beredskap. Den särskilda beredskapspolisen var en spetsigare del av den vanliga civilpliktiga beredskapspolisen. Den särskilda beredskapspolisen bemannades med personer som genomgått en längre och mer kvalificerad militär utbildning.

2012 avskaffades den särskilda beredskapspolisen. Skälen som angavs var en låg säkerhetspolitisk hotbild och att styrkan endast hade använts vid ett fåtal tillfällen. Sedan dess har det säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde försämrats radikalt. En del i det är bland annat ett ökat hot mot vital infrastruktur.

Försvarsberedningen föreslog i sin rapport "Motståndskraft" från 2017 att det borde inrättas en förstärkningsresurs till Polisen. Beredningen menar att denna resurs bara ska användas vid höjd beredskap. Moderaterna anser dock att det även i fredstid finns behov av att stärka förmågan att möta det allt sämre säkerhetsläget och de hybridhot som det innebär.

- Moderaterna föreslår att den särskilda beredskapspolisen bör återupprättas för att stärka Sverige möjligheter att möta hybridhot även i fredstid. **(NYTT)**

Ett cybersäkerhetscentrum med en egen budget och ett starkt mandat

Ett viktigt steg för att stärka den svenska cybersäkerheten är inrättandet av det nya svenska cybersäkerhetscentrumet. Det är ett samarbete mellan de fyra myndigheterna Försvarets radioanstalt (FRA), Försvarmakten, Säkerhetspolisen (Säpo) och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).

Cybersäkerhetscentrumet ska arbeta brett med både offentliga och privata aktörer för att stärka svensk cybersäkerhet. Moderaterna har varit pådrivande för att få centrumet på plats och vi har särskilt tryckt på behovet att det bidrar till att stärka cybersäkerheten hos privata aktörer så att Sverige betraktas som en säker marknadsplats där både svenska och utländska företag kan verka.

Huvudmannaskapet för centrumet bör läggas hos FRA som besitter en stor kompetens när det gäller cybersäkerhet. Fram till dess att Moderaternas och försvarsberedningens förslag om ett totalförsvarsdepartement med ansvar för både militärt och civilt försvar har genomförts, bör Justitiedepartementet ges mandat för inriktning av FRA:s verksamhet på cybersäkerhetsområdet med ett särskilt regleringsbrev vid sidan av det generella som Försvarsdepartementet har.

De besked som regeringen gav den 15 december 2020 i samband med uppdraget om fördjupad samverkan inom cybersäkerhetsområdet genom ett nationellt cybersäkerhetscenter (Fö2019/01330) var tyvärr otillräckliga. Ingen myndighet gavs huvudmannaskap och inga extra resurser utöver det som anvisats i budgetpropositionen tillfördes.

- Moderaterna vill ge cybersäkerhetscentrat en egen budget, ett tydligt huvudmannaskap och ett starkt mandat att samverka med näringslivet, samt att det kan utgöra knutpunkten i det nationella och internationella cybersäkerhetsarbetet.

Skarp övningsverksamhet

Övning ger färdighet. Det är grunden för att aktörer i skarpt läge ska kunna genomföra sina uppgifter på bästa sätt. Ju större, mer komplexa och mer verklighetstroga dessa övningar är desto bättre. Detta gäller särskilt om flera myndigheter och andra aktörer som ska samverka.

Hybridhoten är ett bra exempel på ett område där det finns ett behov av att bygga upp såväl en beredskap hos den egna myndigheten som en förmåga att samverka med andra myndigheter. Den övningsverksamhet som nu börjat bedrivas på nationell och regional nivå inom ramen för det återtagna totalförsvaret bör kunna tjäna som mall. Det gäller till exempel den planerade Totalförvarsövning 2020 som syftar till att samöva försvarsmakt, andra myndigheter samt företag och organisationers agerande i händelse av höjd beredskap. Internationell samverkan med andra länder i närområdet bör också bedrivas.

- Moderaterna vill se fler myndighetsgemensamma övningar som utgår från hybridscenarion med en bredd av möjliga hot för att förbättra beredskap och samverkan mellan olika svenska myndighetsaktörer. **(NYTT)**

4. Skydda svenskt näringsliv och forskning

Åtgärder för att skydda näringslivet

Näringslivet utgör motorn i Sveriges ekonomi. Det lägger grunden för välbefinnande och tillväxt. Svenskt näringsliv är idag av hög internationell klass och ligger på många områden i teknologisk framkant. Efter kalla krigets slut och avvecklingen av det civila försvaret har näringslivets betydelse för vår förmåga att kunna klara oss i händelse av kris och krig också blivit allt viktigare.

Moderaterna vill därför vidta åtgärder dels för att tillvarata näringslivets resurser i händelse av kris och krig, dels för att skydda svenskt näringsliv. När det gäller det senare så har hot som cyberspionage och cyberattacker blivit allt större problem. Det behövs en noggrann genomgång av vilka företag som är samhällsviktiga, inte bara i händelse av krig men även i fred, och hur de kan bidra till att upprätthålla samhällsviktiga funktioner även under stora påfrestningar.

En central del i att skydda svenskt näringsliv handlar om att Sverige ska ha hög cybersäkerhet. Moderaterna vill därför att det nya cybersäkerhetscentrumet, som är operativt från och med i år, måste få ett tydligt uppdrag att stärka cybersäkerheten i svenskt näringsliv samt att tilldelas tillräckliga resurser för att lösa den uppgiften.

Sverige saknar idag ett nationellt system för att granska och ytterst stoppa utländska direktinvesteringar som kan hota vår säkerhet. Det är problematiskt, och något som måste åtgärdas omgående. Detta mot bakgrund av att frågan blivit än mer akut i samband med coronakrisen. I takt med en försämrad ekonomi för många företag och ökat behov av kapital riskerar svensk infrastruktur och högteknologi att bli föremål för uppköp och investeringar som i vissa fall skulle kunna hota svenska säkerhetsintressen.

Moderaterna var först med att lyfta och driva på för ett svenskt granskningssystem. Tack vara vårt initiativ så har processen att ta fram lagstiftning som skyddar Sverige mot olämpliga direktinvesteringar snabbats på. Moderaterna har i behandlingen av ärendet i

riksdagen även fått igenom tydliga förbättringar av lagstiftningen. Det gäller till exempel bättre möjligheter för företag och andra aktörer som påverkas av den nya lagstiftningen att få stöd och vägledning hos de ansvariga myndigheterna kring vad som omfattas och vad konsekvenserna kan bli.

På europeisk nivå har samarbetet kring minska säkerhetshotet från direktinvesteringar påbörjats, men det finns mycket kvar att göra. Dagens samarbete handlar mest om informationsutbyte.

Slutligen kommer den nya säkerhetsskyddslagen vara ett viktigt verktyg för att skydda information och verksamheter som är av betydelse för Sveriges säkerhet mot spioneri, sabotage, terroristbrott och vissa andra hot. Ett omfattande arbete kommer krävas för att implementera den nya lagstiftningen och det kommer vara resurskrävande för Säpo som bär huvudansvar för detta.

- Moderaterna vill se en nationell funktion för att kunna granska och ytterst stoppa utländska direktinvesteringar som är olämpliga ur säkerhetssynpunkt.
- Moderaterna vill att Sverige ska vara drivande för ett utökat samarbete inom EU för att kunna hantera utländska direktinvesteringar.
- Moderaterna vill prioritera arbetet med att införa säkerhetsskyddslagstiftningen – tillse att relevanta myndigheter har tillräckligt med resurser för att skyndsamt höja säkerheten i skyddsvärd verksamhet. **(NYTT)**

Skydda svenska universitet och högskolor

Det svenska näringslivet och den fria forskningen drabbas idag av spionage och industriella stölder som går att knyta till den kinesiska staten. Dataintrånget "Cloud Hopper" är det mest kända fallet, men långt ifrån det enda. Det är av stor vikt att Sverige förmår skydda näringslivet i allmänhet och innovativa teknikföretag i synnerhet. Det hot som svenska försvarsunderrättelsemyndigheter beskriver är mycket oroande. Inte minst när svensk teknologisk kompetens kan ha en militär användbarhet.

Lagen om kinesiska medborgares underrättelseplikt liksom ett förhållningssätt med oklara gränser mellan vad som är civilt och militärt leder till utmaningar för svensk forskning. En viktig fråga att bevaka framöver är hur vi hindrar personer med koppling till kinesisk underrättelsetjänst att ges tillträde till känslig forskning. Detta får dock inte leda till ett granskningssystem som regelmässigt stoppar duktiga kinesiska forskare bara på grund av deras härkomst, utan istället behövs ett träffsäkert system som kan identifiera reella säkerhetsrisker.

- Moderaterna vill att underrättelsemyndigheterna får ett regeringsuppdrag att utveckla en strategi kring hur svenska universitet och högskolor ska stärka sin säkerhet och kunna arbeta med screening samt vid behov samarbeta med exempelvis Säpo, Must och FRA.